

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos inžinerinės pramonės (mechanikos, elektrotechnikos, elektronikos ir metalo apdirbimo) iššūkių besikeičiančioje pasaulinėje ekonomikoje (nuomonė savo iniciatyva)

(2014/C 170/05)

Pranešėjas: **Lucie STUDNIČNÁ**

Bendrapranešėjis: **Rumen ATANASOV**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2013 m. vasario 14 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Europos inžinerinės (mechanikos, elektrotechnikos, elektronikos ir metalo apdirbimo) pramonės iššūkių besikeičiančioje pasaulinėje ekonomikoje

(nuomonė savo iniciatyva).

Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI), kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. lapkričio 21 d. priėmė savo nuomonę.

494-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 11 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 167 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos inžinerinei pramonei⁽¹⁾ Europos ekonomikos atgaivinimo procese tenka labai svarbus vaidmuo ir jai keliamas ambicingas tikslas pramonės apimtis iki 2020 m. padidinti tiek, kad ji sudarytų daugiau kaip 20 % BVP. Tačiau norint tokį augimo lygį pasiekti, į priešingą pusę pakeisti dabartines tendencijas ir ištraukti žmones iš nedarbo, reikia, kad įmonės daugiau investuotų.

1.2. Kad šio tikslo pasiektų, Europa turi susikurti aiškią pramonės viziją ir iškelti jai aiškų tikslą. Be jų reikia ir suderintos, aiškiai į Europos pramonės konkurencingumą orientuotos politikos, apimančios ir kitų sričių politiką, kuri Europą paverstų patrauklesne vieta pradėti verslą.

1.3. Europa turi būti pozityviau nusiteikusi pramonės permainų, ypač sėkmingų poslinkių Vidurio ir Rytų Europos šalyse, atžvilgiu.

1.4. Europai reikia geriau suvokti, kokį ji turi turtą, jį didinti ir stiprinti (kvalifikuoti ir motyvuoti darbuotojai, didelė švietimo galimybių įvairovė, milžiniškos mokslo žinios, daug pasaulyje pirmaujančių regioninių klasterių, gerai integruotos tiekėjų ir paslaugų grandinės, gerai išplėta transporto infrastruktūra ir didžiulė, daugiau kaip 500 milijonų vartotojų vienijanti vidaus rinka, kurioje glaudžiai bendradarbiaujama su socialiniais partneriais).

1.5. Norint sulaukti naujų investicijų, Europa turi laikytis tokios strategijos, kad jos pramonė pirmautų technologinių inovacijų srityje, o tam, kad būtų pasiektos reikiamos gamybos apimtys ir užimtumo lygis, kaip pagrindinė konkurenciją stiprinanti priemonė, Europa turi tapti patrauklesne masinės gamybos prekes gaminančioms (aukštąsias, mažo ir vidutinio sudėtingumo technologijas taikančioms) įmonėms. EESRK ragina Europos Komisiją paskelbti strategiją, kaip pritraukti daugiau investicijų į aukštųjų technologijų įmones, įskaitant modernias gamyklas, atsiradusias po ketvirtojo pramonės perversmo, taip pat investicijų į nepaprastai aukšto lygio kompetencijas, skatinančias inovacijas visoje vertės grandinėje.

1.6. Europos mokslinių tyrimų finansavimą reikėtų labiau susieti su pramonės poreikiais ir įmones į inovacijų procesą reikėtų įtraukti jau ankstyvajame etape, taip pat reikėtų remti kūrybingą MVĮ inžineriją, kad naujos idėjos paprasčiau ir greičiau virstų naujais produktais. Reikėtų skatinti ir remti gamybos įmones ir mokslinių tyrimų įstaigas vienijančius klasterius.

1.7. Europos Komisija turėtų dar labiau stengtis, kad Europos įmonėms, ypač MVĮ, būtų paprasčiau vykdyti savo veiklą. Naujus techninio ir administracinio pobūdžio teisės aktus reikėtų priimti tik tuo atveju, jeigu juose keliamų tikslų neįmanoma pasiekti kitaip. Europos Komisija turėtų daugiau dėmesio skirti tam, kad visose valstybėse narėse būtų nuosekliai taikomos jau galiojančios taisyklės, ir suderinti bei stiprinti rinkos priežiūrą. Europos Komisija turėtų skatinti tokius pat reikalavimus tolygiai taikyti ir kitiems pasaulio regionams.

⁽¹⁾ Žr. 2 punktą. Įžanga.

1.8. Trūkumus (pavyzdžiui, sudėtingas finansavimo sąlygas, dideles energijos kainas arba su administracinėmis procedūromis ir teisės aktais susijusias sąnaudas) reikėtų šalinti priimant nuoseklesnius ir geriau nuspėjamus teisės aktus.

1.9. Aukštą užimtumo lygį Europoje bus galima išlaikyti tik tuo atveju, jeigu darbuotojai bus labiau išsilavinę ir profesiniu požiūriu kvalifikuotesni nei šalyse, su kuriomis konkuruojama. Reikėtų skatinti jaunimą (tiek vaikus, tiek merginas) rinktis su technologijomis susijusias profesijas, reikalaujančias vis didesnio nusimanyimo apie įrengimus ir apimančias vis sudėtingesnes paslaugas. Reikia skatinti įmones bendradarbiauti su universitetais ir mokyklomis, taip pat profesinį mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą.

2. Įžanga

2.1. **Inžinerinė pramonė** – labai platus ir nevienalytis sektorius, pagal NACE klasifikatorių apimantis 25, 26, 27, 28, 29.3, 32.11 ir 33 skyrius ir klases, išskyrus 33.15–33.17 klases. **Inžinerinei pramonei** nuo seno priskiriama mechanikos ir elektrotechnikos pramonė bei mašinų pramonė; elektronika, metalo gaminiai ir metalo apdirbimas.

2.2. Europoje **inžinerinės pramonės** sektoriuje iš viso veikia maždaug 130 000 įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 10,3 mln. labai kvalifikuotų ir patyrusių darbuotojų ir kurių metinė gamyba siekia maždaug 1 840 mlrd. EUR ir sudaro apie trečdalį viso ES eksporto.

2.3. Šiame pramonės sektoriuje gaminama daug įvairių galutinių produktų ir kitiems sektoriams tiekiamos sudedamosios dalys, detalės, įrankiai, mašinos, įrenginiai, sistemos, technologijos ir kt., taigi jis daro didelę įtaką daugelio kitų sektorių technologijos lygiui ir poslinkiams visuomenėje energijos vartojimo efektyvumo, sveikatos, judumo, komunikacijos ir saugumo srityse.

2.4. **Inžinerinė pramonė** – milžiniškas sektorius, kuriame dirba labai daug žmonių ir daug eksportuojama, todėl jis turi didelės reikšmės gaivinant Europos ekonomiką ir siekiant Europos Komisijos komunikate „Stipresnė Europos pramonė ekonomikos augimui ir atsigavimui skatinti“ nustatyto ambicingo tikslo priešinga linkme nukreipti dabartines tendencijas ir pasiekti, kad pramonės dalis BVP iki 2020 m. viršytų 20 %

2.5. Europos inžinerinę pramonę reikia vertinti ir nagrinėti atsižvelgiant į ES ekonomikos raidą. Ši pramonė yra neatsiejama ir būtina atitinkamos vertės grandinės grandis. Šiuo požiūriu joje susiduriama su tokiais pat problemomis kaip ir kitose grandyse (plieno pramonėje, energetikos sektoriuje).

3. Europos inžinerinės pramonės iššūkiai

3.1. Tarptautinė konkurencija

3.1.1. Didelė Europos **inžinerinės pramonės** produkcijos dalis eksportuojama. Pastaraisiais metais investuota mažiau nei kituose pasaulio regionuose. Dėl to pavojingai plinta vertės grandinių perkėlimo iš Europos reiškinys ir Europos **inžinerinė pramonė** susiduria su vis didesne pasauline konkurencija.

3.1.2. Šiaurės Amerika patvirtino reindustrializacijos strategiją, kurioje visų pirma remiamasi mažomis energijos kainomis ir mažesnėmis darbo jėgos sąnaudomis Šiaurės Amerikos laisvosios prekybos susitarimo (NAFTA) zonoje. Kinija ir keletas Pietryčių Azijos šalių yra pritraukusios didelių investicijų, ypač elektrotechnikos ir elektronikos sektoriuose, o neseniai ir mašinų pramonėje. Turėdamos valstybės remiamus vystymosi planus, šios pramonės šakos ne tik konkuruoja mažesniais darbo užmokesčiais, bet ir netrukus pradės gaminti didesnę pridėtinę vertę turinčias prekes. Japonijos konkurencingumas šiuo metu auga, nes apie 30 % buvo devaluota jena. Galiausiai, investicijas gamybos srityje pastaraisiais metais pavyko pritraukti Afrikai ir Artimiesiems Rytams.

3.1.3. Norint, kad pramonės dalis BVP sudarytų 20 %, reikia sukurti mažiausiai 400 000 naujų darbo vietų per metus. Tik tuo atveju, jeigu Europai pavyks pritraukti daugiau investicijų, bus galima sukurti pakankamai darbo vietų ir turto, kad Europoje būtų galima išlaikyti aukštus socialinius standartus ir įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus. O investuojama Europoje bus tik tuo atveju, jeigu ji bus konkurencinga.

3.1.4. Akivaizdu, kad tiek daug (daugiau kaip 10 mln.) daugiausia gerai apmokamų darbo vietų pavyks išlaikyti tik tuo atveju, jeigu Europa visą dėmesį skirs tik viršutiniam inžinerinės pramonės rinkos segmentui. Pažangiųjų technologijų įmonės turi lemiamos įtakos pirmavimui technologijų srityje ir inovacijų skatinimui visoje vertės grandinėje, tačiau nepaisant to, labai svarbu, kad Europoje ir toliau būtų gaminami visų rūšių inžineriniai produktai ir prekės, taip pat mažo ir vidutinio sudėtingumo technologijų sektoriuje. Tai turi lemiamos reikšmės ne tik kuriant darbo vietas, bet ir integruotam tiekėjų tinklui, kuris yra vienas didžiausių Europos gamintojų privalumų ir leidžia greitai keistis žiniomis, greitai pritaikyti gamybą ir pasinaudoti regioninių klasterių teikiamais privalumais.

3.2. *Technologiniai iššūkiai*

3.2.1. Inžinerinė pramonė bene labiausiai perorientuojama į žaliąją ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką: keičiami inžinerinės pramonės įmonių gaminami produktai, sistemos ir technologijos. Ši pramonės šaka sparčiai juda ketvirtąjo pramonės perversmo ⁽²⁾ link, kai masinę gamybą bus galima pritaikyti individualiems poreikiams ir pramonė bus pajėgi visuomenei pasiūlyti naujausius jos reikalavimus atitinkančius sprendimus.

3.2.2. Europa turi reikiamų mokslo žinių ir kompetencijos mokslinių tyrimų srityje, kad pereitų prie žaliosios ekonomikos, tačiau kuriant inovatyvius produktus to nepakanka. Daugelis Europos technologijų neabejotinai turi mokslinį pranašumą, tačiau šių mokslinių tyrimų rezultatais naudojasi už Europos ribų veikiančios įmonės: Europa nepakankamai patraukli norintiems šias inovacijas diegti gamyboje ir tiekti į rinką, taigi žinių nutekėjimas į konkurentų ekonomiką kelia realią grėsmę.

4. **Ko Europa turėtų imtis?**

4.1. *Strateginiai aspektai*

4.1.1. Vertinant ES galimybes įgyvendinti iš tikrųjų reikalingą pramonės politiką, susiduriama su rimtomis būdingomis problemomis, kurios darytų poveikį reikalingam perėjimui. Pirma, ES, deja, neturi vizijos ir vadovavimo, todėl įgyvendinama pernelyg daug nenuoseklių iniciatyvų, o reglamentavimo sistema yra labai nenuosekli. Antra, tvarumo koncepcija, kuri galėtų būti integracijos strategija, vis dar apsiriboja aplinkos (planetos) klausimais, o žmonių ir pelno kriterijai iš esmės pamirštami!

4.1.2. Dėl šių aplinkybių ES ekonomika ir žmonės susiduria su prarasto investuotojų pasitikėjimo problema ⁽³⁾, kuri tapo užsitęsio ekonomikos nuosmukio priežastimi. Norint viską pradėti iš naujo reikės persvarstyti ES prioritetus ir užtikrinti tvirtą politinį vadovavimą, kuris padėtų pašalinti nereikalingas kliūtis ir skatintų kurti kūrybingą ir motyvuotą verslo aplinką. Šiuo tikslu galėtų pasitarnauti strategija „Europa 2020“, tačiau jos vienos neužtenka. Iš tikrųjų reikalingas drastiškas demotyvuojančių politikos priemonių panaikinimas.

4.1.3. Kad menkstanti Europos pramonė atsigautų, reikia daug daugiau investicijų ir augimo. Nustatyto 20 % tikslo pasiekti ir naujų darbo vietų sukurti nepavyks, jeigu Europa neturės aiškios pramonės vizijos ir jai skirtos darbotvarkės. Jos turėtų padėti parengti suderintą, aiškiai į Europos pramonės konkurencingumą orientuotą politiką, apimančią ir kitų sričių politiką, kuri Europą paverstų patrauklesne vieta pradėti verslą.

4.1.4. Inžinerinės pramonės įmonių veikla yra pernelyg reglamentuota, kartais be reikalo, ir daugelis nacionalinių įstatymų dubliuoja ES teisės aktus. Šis reglamentavimas ypač slegia MVĮ. Svarbiausia inžinerinės pramonės įmonių užduotis turėtų būti ieškoti techninių sprendimų, o ne didžiąją savo išteklių dalį skirti naujausioms taisyklėms įgyvendinti. Tiesiausias kelias norint išspręsti šią problemą būtų mažinti naujų teisės aktų skaičių.

4.1.5. Kaip nereikalingų teisės aktų pavyzdį galima paminėti jau įprastu tapusį reiškinį, kai priėmus naują jau galiojančių reglamentų ir direktyvų redakciją dauguma šių naujų aktų vėliau yra taisoma. Jeigu galiojančios taisyklės būtų geriau taikomos, daugeliu atvejų problemą pavyktų išspręsti daug geriau nei sukūrus naujas nuostatas. Todėl naujos taisyklės turėtų būti priimamos tik kraštutiniu atveju.

4.1.6. Europos teisėkūros institucijos dažnai bando tam tikras sritis pernelyg smulkiai reglamentuoti. Galbūt tai tikslinga kai kurių techninių reglamentų atveju, tačiau ši praktika visiškai nedera kitose srityse, pavyzdžiui, elektromagnetinių laukų taisyklės yra pernelyg sudėtingos, kad jų galėtų laikytis MVĮ. Todėl Europos Komisijos 2013–2014 m. sveikatos ir saugos strategija privalo užtikrinti pakankamą apsaugos darbo vietoje lygį, tačiau tuo pat metu turėtų būti nuosekli, trumpa ir ją turi būti lengva taikyti.

⁽²⁾ Pirmasis pramonės perversmas įvyko 18-ojo amžiaus pabaigoje, kai buvo pereita prie mašininės gamybos; antrasis perversmas įvyko 20-ojo amžiaus pradžioje, kai atsirado masinė gamyba ir darbo pasidalijimas; trečiasis – aštuntojo dešimtmečio viduryje, kai pramonė buvo automatizuota, kompiuterizuota ir pradėta naudoti elektronika ir informacinės technologijos; ketvirtasis susijęs su interneto panaudojimu gamybos procesams ir šių procesų sujungimui į tinklą.

⁽³⁾ Žr. pridedamą Eurostatas dokumentą.

4.1.7. Europos teisės aktai turi būti nuspėjamesni. Įmonių investicijų ciklą požiūriu tai reiškia, kad patvirtinus vienokią ar kitokią metodiką, ji neturi būti keičiama, o rodiklių pakėlimą turi būti galimybė prognozuoti žvelgiant į ilgalaikę perspektyvą. Kaip pavyzdį, kai Komisijos sumanyta holistinė koncepcija susmulkėja, galima paminėti ekologinio projektavimo direktyvą. Pirmiausia buvo galvota apie energetiką, todėl reikėtų ir toliau taikyti patikimą ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiams nustatymo metodiką. Nemažai problemų kyla dėl dažnai atnaujinamų redakcijų. Teisės aktai dėl kai kurių produktų keičiami maždaug kas penkerius metus, o tai ypač kenkia inžinerinės pramonės sektoriui, kur investuojama 10–30 metų į priekį.

4.1.8. Deja, Europos Komisijos atliktuose poveikio vertinimuose nepakankamai dėmesio skiriama naujų teisės aktų sąnaudoms, kurias patirs įmonės, ypač MVĮ. Didžiausia priimamų papildomų teisės aktų kaina iš tikrųjų yra investicijos ir įmonės, kurias Europa praranda ir kurios, deja, steigiamos už ES ribų.

4.1.9. Be to, viešųjų konkursų taisyklės turėtų būti aiškios ir suprantamos. Kitaip MVĮ nebegalės teikti pasiūlymų, bus mažiau konkurencijos, pirkimo procedūros metu priimtus sprendimus bus sunkiau patikrinti ir bus didesnė tikimybė, kad viešieji pirkimai bus vykdomi nesąžiningai. Todėl reikėtų siekti paprastumo ir skaidrumo.

4.1.10. Energijos kainos Europoje yra daug didesnės nei šalyse, su kuriomis konkuruojama. Tam, kad energija taptų įperkamesnė, pirmiausia kuo skubiau reikia sukurti tikrą Europos energijos rinką. Be to, nereikėtų priimti teisės aktų, dėl kurių dar labiau padidėtų kainos. Priklausomybė nuo iškastinio kuro turi būti mažinama prieinamu, technologiniu požiūriu neutraliu būdu ir remiantis rinkos dėsniais.

4.2. *Vidaus rinka ir rinkos priežiūra*

4.2.1. Kad konkurencija būtų sąžininga, reikia užtikrinti apsaugą nuo reikalavimų neatitinkančių pavojingų produktų ir klastočių. Šiandien mažiau nei 1 % visų per didžiuosius Europos uostus importuojamų pagamintų prekių jas atplukdžius yra tikrinamos, ar atitinka ES nuostatas, todėl į rinką patenka daug pavojingų ir suklastotų produktų (ypač elektros).

4.2.2. Kontrolės ir priežiūros institucijos ES valstybėse narėse dirba labai nevienodai. Kai kuriose valstybėse narėse numatytas reikiamą įmonių apsaugą užtikrinantis mechanizmas, kitose – tokių institucijų yra nedaug, jos fragmentiškos ir jų nepakanka arba teisės aktai taikomi kitaip. ES turėtų puoselėti ir stiprinti šių institucijų bendradarbiavimą, kad Europoje būtų sukurta tinkama ir vienoda sistema.

4.3. *Standartai*

4.3.1. Standartizavimas tapo svarbiu sėkmingo Europos bendrosios rinkos sėkmingo veikimo elementu. Standartizavimas suteikia galimybę vykdyti produktų mainus, taigi ir jais prekiauti visame pasaulyje ir visoje, net pačioje ilgiausioje, vertės grandinėje. Nepaisant to, pastaraisiais metais daugelis MVĮ skundžiasi, kad Europos Komisija yra išdavusi per daug standartizavimo įgaliojimų ir kad standartizavimas jau peržengė techninių reikalavimų ribas. Reikėtų skatinti ir remti MVĮ, kad jos dalyvautų standartizacijos procese.

4.3.2. MVĮ vis daugiau dalyvauja vertės grandinėse, todėl joms reikėtų suteikti galimybę deramai prisidėti prie standartų kūrimo. Reikėtų praktinių priemonių lygybei tarp suinteresuotųjų šalių užtikrinti: nacionaliniu lygmeniu reikėtų labiau remti mažiau finansinių išteklių turinčias MVĮ, kad jos irgi galėtų dalyvauti.

4.4. *Technologijos ir moksliniai tyrimai*

4.4.1. Inžinerinės pramonės įmonės žengia inovacijų priešakyje, nes būtent jos gamina žaliajam perversmui reikalingą įrangą. Energijos vartojimo efektyvumas, CO₂ kiekio mažinimas ir klimatui palanki veikla daro teigiamą įtaką šio sektoriaus vystymuisi. Inžinerinės pramonės įmonės ne tik kuria naujus produktus, bet ir diegia inovacijas, kurios savo ruožtu keičia gamybos būdus, skatina atsirasti dar labiau aplinką tausojančias prekes ir sistemas, kurių gamyba yra efektyvesnė ir kurios vartotojams yra įperkamesnės.

4.4.2. Europos mokslinių tyrimų ir jų rezultatų lygis yra aukštas. 2012 m. Europoje pateikta daugiau kaip 250 000 prašymų išduoti patentą. Tačiau norint mokslinių tyrimų rezultatus paversti inovatyviais produktais, neužtenka vien tik žinių ir mokslinės kompetencijos. Europa ilgą laiką turėjo aiškų mokslinį pranašumą daugelyje technologijų, tačiau galiausiai pramonės įmonės, kurios naudojosi šių mokslinių tyrimų rezultatais, dažnai veiklą perkeldavo už Europos ribų. Tokį silpną Europoje turimų žinių pramoninį panaudojimą galima įveikti tik įtraukiant pramonės įmones į mokslinių tyrimų programas ankstyvuoju laikotarpiu ir sukuriant reikiamą bazę, leidžiančią joms laiku pasinaudoti įgytomis žiniomis. Viešosiomis lėšomis reikėtų skatinti naujus, pramonę ir mokslinių tyrimų veiklą jungiančius darinius – klasterius, technologijų parkus, technologijų mainų centrus.

4.4.3. Kad naujausi moksliniai išradimai būtų geriau panaudojami pramonėje, mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimas turėtų būti labiau orientuotas į pramonės poreikius ir turėtų būti teikiamas viešosios ir privačios partnerystės forma (kaip pavyzdį galima paminėti programą „Ateities gamyklos“). Norint paskatinti dalyvauti įmones, ypač MVĮ, reikia supaprastinti dalyvavimo gaires ir nuostatas bei projektų tvirtinimo procedūras. Reikėtų skatinti statyti modernias gamyklas, atitinkančias ketvirtjo pramonės perversmo dvasią.

4.5. Darbo rinkos priemonės

4.5.1. Jau vien šioje pramonėje dirbančių žmonių skaičius rodo, kad nuo jos nemaža dalimi priklauso, kaip pavyks spręsti dabartinę didelio nedarbo ES problemą, ir kad šiame sektoriuje yra realių galimybių sukurti naujų darbo vietų, jeigu Europai pavyktų skirti investicijų būsimam ekonominiam pakilimui. Sukūrus šias darbo vietas, būtų išspręsta nepateisinama didelio jaunimo nedarbo problema. Neseniai ES paskelbta jaunimo garantijų iniciatyva būtų lyg ir nebloga priemonė šiuo dabartinės krizės laikotarpiu. Tačiau ilgai ilgainiui užimtumas įmanomas tik turint solidžias, Europoje investuojančias įmones.

4.5.2. Daugeliui gamybos sektorių trūksta jaunų specialistų. Švietimo ir profesinio mokymo sistemos turi būti daug labiau orientuotos į dabartinius ir būsimus įmonių poreikius. Tiek valdžios institucijos, tiek pramonės atstovai turėtų imtis priemonių, kurios padėtų į šį sektorių pritraukti jaunimą ir kartu pagerinti šio sektoriaus įvaizdį. Visų pirma reikėtų spręsti mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos specialistų trūkumo kai kuriuose Europos regionuose problemą, pavyzdžiui, būtų galima sudaryti jiems geresnes sąlygas judėti Europoje.

4.5.3. Merginos vis dar nenoriai renkasi inžineriją. Daugelyje Europos šalių **inžinerinė pramonė** jau pradėjo rengti kampanijas, kuriomis siekia paskatinti merginas rinktis gamybinę praktiką šio sektoriaus įmonėse, o Europos socialinis fondas remia projektus, kuriais siekiama padėti merginoms įveikti inžinieriaus profesiją pasirinkti trukdančias psichologines kliūtis. Vis dėlto vien to nepakanka. Mokyklose techniniai ir inžineriniai dalykai turėtų būti dėstomi patraukliau.

4.5.4. Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl Europos įmonės sugebėjo atsilaikyti dabartinės krizės sąlygomis, yra jų puikūs darbuotojai. Gamybinės praktikos sistema suteikia jų darbuotojams galimybę įgyti plačių teorinių žinių ir gerai suvokti įmonėje vykstantį gamybos procesą. Jie geba inovacijas greitai įdiegti skirtinguose vertės grandinės etapuose. Europos užimtumo politika turėtų skatinti šalis tokias gamybinės praktikos sistemas pritaikyti įmonėse. Reikėtų skatinti įmones bendradarbiauti su mokyklomis ir universitetais, taip pat skatinti naujų darbuotojų mainus ir stažuotes.

4.5.5. Pramonės asociacijos ir profesinės sąjungos gali imtis savo šalies Vyriausybės remiamų iniciatyvų ir įvertinti mokymą pramonės sektoriuose bei patobulinti mokslo programas, galinčias padėti užpildyti kvalifikuotų darbuotojų trūkumą tose pramonės šakose, kuriose gaminami vis sudėtingesni įrenginiai ir teikiamos vis sudėtingesnės paslaugos, kurioms reikia naujų įgūdžių.

4.5.6. Mokyti visą gyvenimą turi būti privaloma ir darbdaviams, ir darbuotojams. Darbo netekę darbuotojai turi turėti galimybę greitai atnaujinti savo kvalifikaciją. Reikėtų daugiau aktyvių darbo rinkos politikos priemonių ir sparčiau keistis gerosios praktikos pavyzdžiais, ypač tokiais, kai dalinis finansavimas gaunamas iš Europos socialinio fondo ir Europos regioninės plėtros fondo.

4.5.7. Pramonės sektoriuose vyksta nuolatinės permainos. Nuolat kuriamos naujos darbo vietos ir produktai, kiti tampa nereikalingi. Būtiną restruktūrizavimą reikia planuoti iš anksto. Visi socialiniai partneriai (profesinės sąjungos ir darbdaviai), taip pat Vyriausybės ir ES institucijos turi dalyvauti dialoge, kad pramonės permainos būtų vertinamos lanksčiai ir pozityviai. Vienas svarbiausių dalykų – užtikrinti, kad žmonės nebūtų atleidžiami iš darbo ir patyrę ir kvalifikuoti darbuotojai liktų įmonėse. Neišvengiami atleidimai turėtų būti organizuoti ir sušvelninti socialiniu požiūriu priimtinomis priemonėmis. Kai kuriose Vidurio ir Rytų Europos šalyse galima rasti pavyzdžių, kai modernizavus ekonomiką ji tampa produktyvesnė, švaresnė ir sukuriamą naujų gerai apmokamų darbo vietų.

4.5.8. Valdžios institucijos, pramonės asociacijos ir profesinės sąjungos turi kartu ieškoti sprendimų, kaip prisitaikyti prie ciklinių verslo veiklos svyravimų. Jeigu Europos pramonės įmonės nori atremti vis didėjantį pasaulinės konkurencijos spaudimą, labai svarbu nedelsiant ir efektyviai tam panaudoti kvalifikuotus darbuotojus. Darbo teisės aktuose turi būti numatyti darbo (išorėje ir viduje) modeliai, užtikrinantys efektyvų gamybos procesą ir kartu sveikatos ir saugumo bei darbo ir gyvenimo pusiausvyros aspektus. Didesniam lankstumui skirtomis priemonėmis negali būti mažinami galiojantys Europos socialiniai standartai.

4.5.9. Kolektyvinėse derybose didelė atsakomybė tenka valstybių narių socialiniams partneriams. Šiandien, kai darbo sąnaudos yra tokios didelės, sunku sėkmingai konkuruoti. Būtina išlaikyti darbuotojų perkamąją galią. Europos įmonių konkurencingumo negalima didinti mažinant darbo užmokestį. Siekiant išsaugoti ir pagerinti užimtumą, reikia dėti pastangas užtikrinti su kainomis nesusijusį konkurencingumą ir valdyti gamybos sąnaudas. Didėnis produktyvumas turėtų būti tolygiai paskirstytas didesniam darbo užmokesčiui, investicijoms ir išmokoms akcininkams.

4.6. MVĮ kelias į tarptautinę rinką

4.6.1. Pastaraisiais metais Europos Komisija pripažino, kad norint sustiprinti ekonomiką, reikia padėti MVĮ eksportuoti. Daugeliui MVĮ pirmas žingsnis šia linkme būtų eksportuoti į kitą ES šalį. Štai kodėl labai svarbi konkurencija vidaus rinkoje, nes čia įgyta patirtis gali paskatinti įmones eksportuoti už ES ribų. MVĮ tai nelengva užduotis, todėl jų šiose rinkose negalima palikti vienų. Be to, reikėtų MVĮ sudaryti palankesnes sąlygas pasinaudoti eksporto finansavimo priemonėmis.

4.7. Energetikos politika ir būsimos investicijos

4.7.1. Nors šalių viešieji biudžetai tebėra suvaržyti, negalima atidėlioti investicijų į energetikos infrastruktūrą, kitaip nukentės Europos konkurencingumas.

4.7.2. Šiandien į energetiką ir išteklių efektyvumą investuojama daugiausia tuo atveju, jeigu nenuostolingumo lūžio tašką galima pasiekti greičiau nei per trejus metus, o tai reiškia, kad nepasinaudojama daugeliu pelningų galimybių. Nemažai privačių investicijų neatliekama (nors jos ir būtų naudingos) todėl, kad jų nenuostolingumo lūžio tašką pasiekti paprastai galima tikėtis po 3–5 metų. Šį prieštaravimą būtų galima išspręsti, jeigu būsimos pajamos iš šių investicijų grynųjų pinigų srautą sukurtų tuo pat metu, kai reikia investuoti. Todėl EIB arba nacionaliniuose finansuojančiuose bankuose būtų galima steigti fondus, iš kurių įmonėms ir namų ūkiams tokioms investicijoms būtų teikiami kreditai, mainais, kol bus grąžintas kreditas, reikalaujant minėtomis investicijomis sutaupytų lėšų. Pagal šį modelį investuoti būtų galima be viešųjų subsidijų.

4.8. Žaliavų naudojimas

4.8.1. Šiais laikais, kai žaliavos brangios, Europos gamintojams buvo naudingos ankstesnės geresnio atliekų panaudojimo iniciatyvos. Šiandien perdirbama dauguma metalų, kurie naudojami daugumos produktų gamybai. Vis dėlto tam, kad inžinerinės pramonės įmonės galėtų konkuruoti, labai svarbu, kad jos galėtų gauti importuojamas žaliavas. Todėl ES turi reikalauti, kad prekyba žaliavomis nebūtų ribojama Pasaulio prekybos organizacijos reikalavimų neatitinkančiais apribojimais, ypač tai pasakytina apie retųjų žemių elementus. Be to, negalima nepaisyti ir etinių, socialinių ir ekologinių reikalavimų.

4.9. Naujųjų ES valstybių narių ir stojančiųjų valstybių potencialo išnaudojimas

4.9.1. Europos įmonės turėtų daug geriau ištirti ir panaudoti naujųjų ES valstybių narių potencialą. Taip ryškūs ekonominiai Europos regionų skirtumai nebebūtų tokie skausmingi ir Europai netgi atneštų naudos.

4.9.2. EESRK ragina Europos Komisiją stebėti tarptautinę prekybą svarbiausiomis žaliavomis. EESRK rekomenduoja parengti keletą patikimų scenarijų, įskaitant blogiausio atvejo, ir apibūdinti grėsmes bei galimus sprendimus. Turėtų būti sustiprintas bendradarbiavimas su kitomis panašioje padėtyje esančiomis šalimis (JAV, Japonija, Pietų Korėja).

2013 m. gruodžio 11 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE